

คำนำ

การศึกษาเรื่องครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเองกับการพัฒนาสังคม จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอลักษณะและผลการดำเนินงานครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง เพื่อหาความสัมพันธ์และบูรณาการเชื่อมโยงในสถาบันครอบครัวที่มีความสำคัญในระดับจุลภาคและการพัฒนาสังคมในระดับมหภาค โดยมีเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลด้านสาธารณสุขระดมความคิดเห็นของทุกภาคส่วน ซึ่งจะเป็นโยบาย การบริหาร กลยุทธ์และการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลง และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็น มีจิตสำนึกที่จะพัฒนาเพื่อเกื้อกูลให้ ประชากรมีคุณภาพในสังคมเป็นสังคมที่สมานฉันท์และเอื้ออาทร ตลอดจนเป็นสังคม แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นประโยชน์ต่อราชการและประเทศชาติต่อไป

ความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากหลายฝ่าย ผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาที่ได้ให้โอกาสให้คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์หลากหลายมิติ ขอขอบคุณผู้ใต้บังคับบัญชาที่สนับสนุนข้อมูลเอกสารต่างๆ และทุกภาคส่วนที่ให้ความร่วมมือในการแสดงทัศนคติเห็นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาประเทศ มา ณ โอกาสนี้

นายสุวิทย์ ชันธาโรจน์

เมษายน 2545

บทคัดย่อ

การจัดทำรายงานการศึกษาเรื่อง "ครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเองกับการพัฒนาสังคม" มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

ประการแรก เพื่อเสนอลักษณะและผลการดำเนินงานครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเองทางเลือกหนึ่งเชิงบูรณาการกับการพัฒนาสังคมของประเทศ

ประการที่สอง เพื่อศึกษาความคิดเห็นสาธารณะที่มีต่อการดำเนินงานครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง เพื่อการพัฒนาสังคม

ประการที่สาม เพื่อเสนอแนะ นโยบาย กลยุทธ์ ที่จะพัฒนาแนวทางการพัฒนาสังคมในระดับฐานรากหน่วยที่เล็กที่สุดของประเทศ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความคิดเห็นสาธารณะที่มีต่อโครงการครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วบูรณาการหาแนวทางร่วมให้เกิดการทำงานสหวิชาชีพร่วม เพื่อการพัฒนาเด็กผู้ถูกทอดทิ้งให้เป็นปัจจัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคมด้วยความจริงที่ว่า สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุด จะมีผลต่อหน่วยใหญ่คือ ประเทศ แล้วนำเสนอผลพร้อมทั้งรูปแบบทิศทางการดำเนินงาน และกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมของประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ถูกทอดทิ้งในสถานสงเคราะห์ 129 ราย เมื่อนำไปอยู่ในครอบครัวอุปการะ 106 ครอบครัว ในนิคมสร้างตนเอง 8 นิคม มีพัฒนาการและบุคลิกภาพที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ชุมชนในนิคมสร้างตนเองรวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ยอมรับในความสำเร็จของโครงการ และเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมซึ่งจะเป็นภารกิจในความรับผิดชอบของอบต.ต่อไป รวมถึงจะสามารถใช้เป็นต้นแบบหรือตัวอย่างที่หน่วยงานของภาครัฐทั้ง อบต. เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) นำไปศึกษาเพื่อร่วมแก้ปัญหาสังคมด้านเด็กและเยาวชนในโอกาสต่อไป ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแผนการปฏิรูประบบราชการซึ่งมีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งรวมไปถึงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองด้วย นอกจากนี้

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 เรื่อง ยังสอดคล้องกับผลการศึกษา โดยให้การสนับสนุน การดำเนินงานด้านครอบครัวอุปการะที่ได้จัดขึ้นในนิคมสร้างตนเอง

ประการหนึ่ง ความคิดเห็นสาธารณะ ซึ่งมีผู้ให้ความคิดเห็นจากหลาย อาชีพ อาทิ นักบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ครู อาจารย์ นักประชา สัมพันธ์ นักศึกษา ข้าราชการภาครัฐ ภาคเอกชน ทหาร ตำรวจ พ่อค้า นักธุรกิจ และประชาชนจากกลุ่มตัวอย่าง 237 คน ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 77.63% ได้ให้ทัศนคติที่เห็นพ้องต้องกันว่าสถาบันครอบครัวมีความสำคัญต่อ การพัฒนาประเทศ และเด็กกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้เป็นบุคคลที่น่าสงสาร ทุกภาคส่วน ควรมีส่วนร่วมให้การดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งการเสนอแนะทางด้านนโยบาย การวางแผน การคัดเลือกครอบครัว ความจริงใจจริงจัง การกระทำอย่างต่อเนื่อง งบประมาณ สนับสนุน การติดตามประเมินผลและการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวาง

ข้อเสนอแนะ ควรมีการกำหนดรูปแบบการพัฒนาสังคมด้วยการจัดบริการ สวัสดิการสังคมด้านครอบครัวอุปการะในชุมชนให้เป็นวิถีทางเลือกหนึ่งในระดับ นโยบาย กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการให้มีลักษณะผสมผสานสอดคล้องกับสถาน การณ์เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการประชาสัมพันธ์ การสร้างความเข้าใจ การนำเสนอเป็นทางเลือกให้กับสังคมเพื่อไม่ให้เกิดครอบครัวอุปการะ หรือครอบครัวทดแทนด้วยความสมัครใจขึ้นในสังคม เป็นเสมือนตัวแทนของครอบครัว ธรรมชาติ ที่จะช่วยปกป้อง ค้ำครอง ให้เด็กกลุ่มนี้ ได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญตาม สิทธิมนุษยชน มีโอกาสได้รับสวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึง โดยขยายฐานให้ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศชาติต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	(ก)
บทคัดย่อ.....	(ข)
สารบัญ.....	(ง)
สารบัญตาราง.....	(จ)
สารบัญแผนภูมิ.....	(ช)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	7
1.3 ขอบเขตในการศึกษา.....	7
1.4 นิยามศัพท์.....	8
1.5 วิธีการศึกษา.....	8
1.6 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 วัยเริ่มต้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	10
2.2 ครอบครัวเป็นฐานแห่งการพัฒนา.....	18
2.3 ชุมชน องค์กร สังคม คือ แบบแผนแห่งการเรียนรู้.....	21
2.4 การพัฒนาสังคม การพัฒนาประเทศ.....	25
2.5 การจัดสวัสดิการสังคมแบบครอบครัวอุปการะให้แก่เด็ก.....	38
2.6 การเคลื่อนสู่ความเปลี่ยนแปลง.....	45
2.7 ครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง วิธีหนึ่งของการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และสังคม.....	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การนำเสนอเนื้อหาภารกิจเชิงปฏิบัติการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสอบถามความคิดเห็น การมีส่วนร่วมด้านสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเองกับการพัฒนาสังคม.....	60
3.1 ลักษณะและผลการดำเนินงานครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง...	60
3.2 การสรุปผลงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการ.....	78
3.3 การนำเสนอความคิดเห็นด้านสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ กับการพัฒนาสังคม.....	92
บทที่ 4 ผลการศึกษา วิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการเสนอแนะรูปแบบแนวคิดในการออกแบบทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาสังคมที่เกี่ยวกับครอบครัวอุปการะที่จัดทำขึ้นในนิคมสร้างตนเอง.....	99
4.1 ส่วนที่ 1 ผลจากการดำเนินการและการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวกับโครงการครอบครัวอุปการะ.....	99
4.2 ส่วนที่ 2 ผลจากความคิดเห็นด้านสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเองกับการพัฒนาสังคม.....	101
4.3 ส่วนที่ 3 การเสนอแนะรูปแบบแนวคิดเชิงบูรณาการด้านครอบครัว อุปการะที่จัดทำขึ้นในนิคมสร้างตนเองให้เป็นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเป็นวิถีทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาสังคม.....	103
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	112
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม.....	119
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการดำเนินการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน ปี 2541-2544 ของกรมประชาสงเคราะห์.....	3
2	การดำเนินงานโครงการครอบครัวอุปการะ ปีงบประมาณ 2542-2545...	60
3	เด็กในโครงการครอบครัวอุปการะ (เฉพาะกรณีศึกษา).....	63
4	ข้อมูลส่วนบุคคล ความคิดเห็นสาธารณะ.....	94

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	17
2 ตัวแปรด้านพฤติกรรมศาสตร์.....	38
3 กลยุทธ์การจัดการแบบประหยัด.....	42
4 กรอบแนวคิด ความคิดเห็นสาธารณะ.....	93
5 ภารกิจและยุทธศาสตร์กรมประชาสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....	104
6 การเสริมสร้างครอบครัวอุปการะให้ส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างบทบาท สถาบันครอบครัว.....	105
7 การขยายฐานตัวอย่างอุปการะ (ในนิคมสร้างตนเองสู่ชุมชน).....	108